

Egy Arany Vitézségi Érem és egy Lovagkereszt története

(Az 1964-es Csendőrnapi)

Lassan 20 éve már, hogy csendőrök szállták meg a Vereckei szorosot s napokon át harcelőrsbe bevetve tartották fel a szászoros túlerővel támadó szovjet hadsereget; míg a tizedére apadt és a Kárpátok előterében kivézett honvédségünk berendezkedett az utolsó erődövébe: az Árpád vonalba.

A fenséges Kárpátokban, Alsóverecke alatt huzódik a Keleti Beszkidek, amely ezen a részen a Kicsérka és a Buzsora vonulata. Nem messze innen van egy kicsi falucska Vezérszállás, hol honfoglaló Árpád apánk tartotta első pihenőjét.

A Buzsora déli lejtőjén, viharvert óriásfenyők alatt egy kis tisztáson számtalan, jeltelen katonasírt nőttek be a kárpáti piros vadvirágok. Hős fiúk, csendőrök mind, alusszák itt a Hősök örök álmát; köztük pihen Sarudy László zászlós, és a m. Kir. Ungvári Csendőr Tanzászlóalj I. századának II. Szakaszparancsnoka is.

Róluk szól a történet. Olvassátok Bajtársak, emigráns magyarok, felnőttek és fiatalok, s emlékezzetek!

1944. október 6. Este 11 óra. A csendőr kürtös az imát fujja. 260 rohamsisakos csendőr féltérdre ereszkedve, a vasfegyelem pompájában búcsuzik Ungvártól. Az alvó város csendjébe beleharsog a csendőrök búcsúja. Aztán felzúgnak a nagy motorok s a gépkocsioszlop elindul, míg a város békésen alszik tovább. 100 kilométerre északkelet felé viszont villamlík, zúg, morajlik a front.

Sarudy László zászlós ebben a pillanatban érkezik vissza a laktanyához. Rohan az őrséghez, aztán a riadótérre. A zászlóalj elment s ő, aki az indulás óráig tartó várakozásának unalmában csak pár percre kikerékpározott a városba elbúcsuzni egy barnahajú kislánytól vagy valami fontosat írni Debrecenbe, csendőr alhadnagy édesapjának -ki tudja-, lemaradt.

A csapatszállító gépkocsioszlop három óra késéssel futott be a frontról s ő, a fegyelmezett tiszt és a rendhez szokott előljáró, súlyos hibát követett el: nem tartózkodott emberei mellet s itthonmaradt! Sarudy László szégyenében fejét csapkodja, sóhajtozik s mint az élő lelkiismeret, azonnal cselekszik Kerékpárra ugrik és indul a zászlóalj után.

Az ismertett rövid szóbeli parancs szerint a zászlóalj Munkácson és Szolyván át Polenáig s onnan a 13-ik hadosztály harckörletébe ment.

Ungvár-Munkács 40 km, Polenafürdő újabb 30! Egész éjjel tapossa a pedált, és nem azért volt többszörös KISOK bajnok Debrecenben, hogy mire a nap eléri a délet, ne jelentkezzen századparancsnokánál: vitéz Toldy századosnál. Ezzel jóvátette hibáját is!

Sarudy zászlós éppen jókor veszi át szakaszát! Alsóverecke községben folyik a harc s egyre hevesebben támad a szovjet! Még ki se pihente magát a 80 km-es éjjeli kerékpározás után, mire szovjet páncélosok törnek át a falun, s túlhaladnak a Sarudy szakasz védővonalán.

Emberei összeecsavart nyeles kézigránát-köteget dobnak a két harckocsi hernyótalapa alá, mindenki fedezi magát s a fülszagató robbanások után leszakadt talpaikkal megállnak a páncélosok. Sarudy zászlós kirántja pisztolyát, s vad elszánottsággal a páncélosokra ugrik, a lőrészeken és más nyílásokon keresztülélve teszi ártatlanná az ellenséges harckocsik legénységét.

Aztán a szovjet gyalogoság támad. Egybefolyik a géppuskák zakatolása, de az ellenség nem tudja a falut elfoglalni, mert a csendőrvédők ellenállásán megtörik az ereje.

Lovass próbacsendőrtizedes és Földes szakaszvezető kiemelnek egy szovjet géppuskát, és vállalkozásukból több zsákmányolt fegyvereket hoznak.

Másnap a harc tovább folyik s parancs szerint az esti szürkületben a század visszahúzódik a Buzsora magaslatára, s védelmi állásba megy az Árpád vonalba.

Hajnalban már az Árpád vonalat támadja a szovjet. Aknavetők robaja, aknák és gránátok zúgása, alacsonytámadó szovjet repülőgépek zavarása után megindul a szovjet gyalogság tömegtámadása.

A Sarudy szakasz most kedvezőtlen területet véd! A vonal nyílt, fák nincsenek, s csak a jól kiépített futóárkok és az ellenség felé lejtő terep jelentenek biztonságot.

A hadosztályhoz lőszerutánpótló kérelem érkezik: fogytán van a csendőrök lőszere. A hadosztály nem rendelkezik manlicher tölténnyel. Mindezt igényelni kell.

A csendőrök kézigránáttal tartják magukat s csak itt-ott hallatszik még 1-1 lövés. A szovjet megbátorodik és támad, súllyal a Sarudy szakaszra! Tarjáni őrmester golyószórójában még van egy tár. Hagyja, hogy az ellenség támadjon, a szovjet katonák egy csoportban közelednek. Tarjáni közvetlen közélről nyit tüzet, s szinte megsemmisíti az ellenséget. De nincs több töltény! Egy-két közelharc után a század kénytelen feladni a védőállást, s visszahúzódni egy cserjésbe.

A hadosztálynál tetőfokra lép az izgalom! Az ellenség uralja az Árpád vonal egyik szakaszát.

Hajnalra megérkezik a lőszerutánpótlás. A csendőrök betárolnak. Toldy százados Láczy-Szabó László főhadnagynak adja át a századparancsnokságot, ő maga pedig a hadosztályhoz megy és a testvérszázadot kutatja, majd rádiótáviratokat küld és segítséget kér.

Jön a szigorú parancs: a csendőr század minden áron vissza kell foglalja az Árpád vonalat!

A szakaszparancsnokok rohamra készítik elő embereiket. Láczy-Szabó főhadnagy óráját nézi. Még 1-2 perc s a roham megindul.

A golyószóró egyszerre nyit tüzet! A század felugrik! Rohanni kell, tisztás és nyílt terep, emelkedő.

Sarudy zászlós az élen rohan, s egyszer csak elterül a fűben. Két csendőr odaszalad, láblövést kapott, erősen vérzik. Felemelik szakaszparancsnokukat s vinni akarják vissza, csak el innen mielőbb, ebből a tűzorkánból! Egy éles csattanás, Sarudy zászlós életét ontja ki egy szovjet lövedék; halántéklövést kapott.

De a támadás sikeres! A század erősen tért nyert! Tarjáni őrmester rohan az élen! Úristen, most segíts! Mint vad puszták óriása, úgy ugrik fel az Árpád vonal tetejére és lő, szúr minden ellenségre! Egymás után dobja gránátjait! Emberei beérik! Eszeveszett küzdelem! A Láczy szakasz is betör! Oldalt a Sere szakasz is eléri a vonalt. Vagy 10 perces kemény kézitusa, dolgoznak a puskaagyak. De a vonal a miénk! Tarjáni őrmester összeesik: egyszerre kap lövést és egy akna-repezst a hátába.

Hírvivő száguld jelenteni: Az Árpád vonal a miénk! A csendőr század sikeres rohammal visszafoglalta!

A hadosztály megkönnyebbülten sóhajt fel! A csendőr század tisztázta a veszélyes helyzetet.

Tarjáni őrmestert ott viszik lefelé. Csillik szakaszvezető is elesett, Dobos főtörzsőrmester súlyosan megsebesült. Órákig tart, míg tisztázódik a helyzet, egy napig, míg eltemetik a halottakat. Tarjáni vonalában és környékén 84 szovjet halottat számolnak meg, köztük több tisztet.

És lent a Buzsora aljában, a kis tisztáson, óriásfenyők árnyékában pihen Sarudy Zászlós és vagy negyven csendőr. Sírjaikon az árva rohamsisak, fejüknél nyírfakereszt. Hősök voltak mind, híven, becsülettel, vtézül, mindhalálig, a hazáért.

Sarudy László zászlóst a 7/II. zászlóaljparancsnok a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjére, a hadiszalagon kardokkal, terjeszti fel.

Tarjáni őrmester vöröskeresztes mentőautón ér a szolymai tábori kórházba. A vérvesztéségtől eszméletlen. A kórházi ágyon tér magához s kis mosoly suhan végig

meggyötört arcán, amint hallja, hogy a csendőr roham sikeréért és kiválóan vitéz, példaadó magatartásáért, a Magyar Arany Vitézségi Érem-re terjesztették fel.

A század még 10 napig tartja az Árpád vonalat, néha kétségbeesett körülmények között. A völgy minden nap újabb és újabb sírokkal gyarapodik. Aztán felsőbb parancsra visszavonul a csendőr század. Új, keserű feadatok várnak rájuk: román árulás következtében az Alföld szélén a szovjet.

Utolsó útjuk a friss temető mellett visz el. A háború poklában megkérgesedett szívű csendőrök könnyes szemmel búcsuznak a síroktól: "Zászlós úr, még visszajövünk!"

Kövendy Károly csendőr százados

1964